

Mälestussamba püstitamisesest Ilumäel möödub 90 aastat

Ilumäe kalmistu väravas asuva Vabadussõja mälestussamba püstitamisesest möödub täna 90 aastat. Samba püstitamise aastapäeva tähistamiseks korraldatakse 19. juulil kell 12 mälestusüritus.

Vabadussõja mälestussammas püstitati 1924. aasta 6. juulil. Selle ettevõtmise peamised eestvedajad olid Ilumäe küla taluperemehed, Vabadussõja veteranid Joosep Muidik, Willem Jägermann, Hans Seemann, Anton Seemann ja teised mehed-naised.

Mälestusmärgi avamine toimus suure väärikusega ja ausustavalduste saatel.

1940. aastal õhkisid Nõukogude võimu esindajad mälestusmärgi kui kapitalistliku igandi. Õhkimisel purunes ainult samba alumine osa, ülemine jäi terveks ning see lükati juba samal päeval tugede najale püsti ja jalam kaeti lilledega.

Veel sama päeva õhtul lükasid nõukogude võimu esindajad samba uuesti pikali, mille tagajärjel purunes enne terveks jäänud osa.

Järgmisel ööl olid mälestusmärgi tükid kadunud. Ära olid viinud need Ilumäe küla talude peremehed, kes peitsid tükid küla viljakuivatustaresse.

Mälestussamba püstitamise aastapäeval 1942. aastal toimus purustatud mälestusmärgi jalamil suur korjandus uue samba püstitamiseks.

Saabus 1957. aasta. Ausamba tükid olid ikka veel peidetud Ilumäe viljakuivatustaresse,

Ilumäe kalmistu väravas kõrguval sambal on keeruline ajalugu.

mille aga kolhoos kasutusse võttis. Kohalikud külamehed pidid kiiresti tegutsema – kui-vati kõrvale kaevati auk ja õo varjus toimetati ausamba tükid sinna.

8. augustil 1988. aastal võttis Ilumäe praegune külavanem Villu Jahilo traktori ja mõnetunnise töö tulemusena olid mälestusmärgi tükid tema koduõues, kus ta neid puhastas. Selgus, et tükid olid võrdlemisi hästi säilinud.

Vanad tükid liimiti kokku ja puuduolevad asendati. 18. oktoobril 1988. aastal viidi mälestussammas oma kohale tagasi ning taasavati 23. oktoobril. See päev tõi kohale umbes 1300 inimest.

1989. aasta juulil lisandus mälestusmärgile mälestuskompleks rohkem kui saja nimega. (VT)

Kasutatud Villu Jahilo kirja pandud materjale.